

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Marek Michalak

ZSS.422.21.2018.AG

Warszawa, 08 maja 2018 roku

Pani

Elżbieta Rafalska

Minister Rodziny,

Pracy i Polityki Społecznej

do Rzecznika Praw Dziecka wpływają zgłoszenia dotyczące trudności w uzyskaniu świadczenia wychowawczego dla podopiecznych przebywających w zakładach opiekuńczo-leczniczych. Wynikają one z wprowadzonych od 1 sierpnia 2017 r. zmian do ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2017 r. poz. 1851). Problem dotyczy ponad 200 dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej.

Podkreślić należy, że zawarta ww. ustawie definicja instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie nie wymienia zakładu opiekuńczo-leczniczego, stąd też podmiot ten nie jest traktowany jako instytucja, która zapewnia pełne utrzymanie. Na dzieci umieszczone w zakładach opiekuńczo-leczniczych ich opiekunom prawnym przysługuje zatem świadczenie wychowawcze.

W ubiegłym roku zasiłkowym 2016/2017 opiekunowie prawni tych dzieci otrzymywali świadczenie wychowawcze. W bieżącym okresie zasiłkowym 2017/2018 opiekunowie prawni zostali wezwani przez organ do uzupełnienia wniosku poprzez złożenie wyroku sądzającego alimenty na podopiecznych od ich rodziców. W przypadku niedostarczenia wymaganych dokumentów w określonym terminie, wnioski zostają pozostawione bez rozpoznania.

Podstawą prawną wezwania przez organ jest wprowadzona ustawą z dnia 7 lipca 2017 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z systemami wsparcia rodzin (Dz. U. poz. 1428) zmiana art. 8 ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, zgodnie z którą: *Świadczenie wychowawcze na dane dziecko nie przysługuje, jeżeli osobie samotnie wychowującej dziecko nie zostało ustalone, na rzecz tego dziecka od jego rodzica,*

świadczenie alimentacyjne na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd [...].

Zgodnie z art. 19 ust. 4 ww. ustawy: W przypadku gdy osoba samotnie wychowująca dziecko, której prawo do świadczenia wychowawczego w stosunku do danego dziecka uzależnione jest od ustalenia na rzecz tego dziecka od jego rodzica świadczenia alimentacyjnego na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, złoży wniosek o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego i nie dołączy do wniosku tego tytułu wykonawczego, podmiot realizujący świadczenie wychowawcze przyjmuje wniosek i, w zakresie ustalenia prawa do świadczenia wychowawczego w stosunku do tego dziecka, wyznacza termin 3 miesięcy na dostarczenie tytułu wykonawczego.

Jak wynika z uzasadnienia do projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw związanych z systemami wsparcia rodzin powodem wprowadzenia tych zmian były wpływające do resortu pracy sygnały o pojawiających się przypadkach składania przez rodziców dziecka, którzy nie są małżeństwem, niezgodnych ze stanem faktycznym oświadczeń, że są osobami samotnie wychowującymi dziecko, przede wszystkim w celu wyłączenia drugiego z rodziców ze składu rodziny i jego dochodu. Celem ustawodawcy było zatem ograniczenie przypadków nadużycia prawa przez rodziców fałszywie deklarujących samotne wychowywanie dziecka.

Wątpliwości Rzecznika budzi także to, czy opiekunowie prawni spełniają przesłanki uznania ich za osoby samotnie wychowujące dziecko w rozumieniu art. 2 pkt 13 ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, co implikuje konieczność przedłożenia tytułu wykonawczego w przedmiocie alimentów na rzecz dzieci. Zdaniem Rzecznika Praw Dziecka w stosunku do opiekunów prawnych, nie powinna być badana przesłanka dotycząca samotnego wychowywania.

Należy zwrócić uwagę na to, że opiekunami prawnymi dzieci przebywających w zakładach opiekuńczo-leczniczych są często siostry zakonne, które traktowane są przez organy rozpatrujące wnioski, jak osoby samotnie wychowujące dzieci. Natomiast dzieci, których opiekunem prawnym została osoba zamężna, nie mają problemu z otrzymaniem świadczenia wychowawczego.

Podnoszonym problemem przez opiekunów prawnych jest również to, że w razie zamiaru wytoczenia powództwa o alimenty na rzecz dzieci, napotykają oni trudności w ustaleniu danych adresowych rodziców dzieci, albowiem zakłady opiekuńczo-lecznicze nie mają wzorem ośrodków pomocy społecznej czy powiatowych centrum pomocy rodzinie

dostępu do samodzielnego uzyskania takich danych, a te w większości przypadków nie są im znane.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 10a i art. 11 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2017 r. poz. 922), zwracam się do Pani Minister o podjęcie działań zmierzających do rozwiązania problemu pozbawienia dzieci umieszczonych w zakładach opiekuńczo-leczniczych świadczenia wychowawczego.

Z wyrazami szacunku
Marek Piłchucki